
พิธีปูยอปาดา (บูชาผี)

ครูณี มุขายี

พิธีปูยอปาดา เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งที่ชาวประมงอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานีได้กระทำกันมาในสมัยก่อน พิธีดังกล่าวนี้สืบเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ทางการประมง กล่าวคือ ครั้งหนึ่งชาวประมงไม่อาจหาปลาได้จึงเดือดร้อนกันไปทั่ว ชาวประมงทั้งหลายได้ไปหารือกับพระยาพิพิธภักดีเสนามาตย์ (นิโวะห์) เจ้าเมืองสมัยนั้นว่าเห็นควรทำพิธีปูยอปาดา คือพิธีบูชาผี โดยมีความเห็นว่า พิธีนี้อาจจะช่วยให้เหตุการณ์ดีขึ้น เมื่อพระยาฯ หวังได้ฟังก็เห็นด้วย และให้คำแนะนำว่า ในระหว่างที่ทำพิธีอยู่นั้นหากพระอัลเลาะห์เจ้าทรงบันดาลให้สำเร็จจริง ก็ขออย่าให้ชาวประมงทั้งหลายนำสัตว์ทะเลมาบริโภคไม่ว่าจะเป็นสัตว์ชนิดใดจนกว่าจะเสร็จพิธี เมื่อตกลงทำพิธีปูยอปาดาแล้วก็ได้

ทำพิธีตั้งแต่นั้นมา

พิธีนี้กำหนดทำประมาณเดือนรอมฎัน (เดือน ๘ ของอิสลาม ตรงกับเดือนกุมภาพันธ์) ของทุกปี มีการจัดงาน ๘ วัน ในงานประกอบด้วย "มโนราห์ และหนังตะลุง"

พิธีเริ่มด้วยประธานยกเสาธงไม้ไผ่ที่เตรียมไว้ วางลงในหลุมหน้าศาลเพียงดา เป็นสัญญาณการเปิดพิธีบนชายฝั่ง จากนั้นหมอไสยศาสตร์ของมโนราห์จะลุกขึ้นออกไปจุดเทียนบนศาลเพียงดา ประกอบด้วยเครื่องบูชาทั้งหลาย อย่างเช่น ข้าวเหนียว (นาชิกูย) ไข่ไก่ น้ำ กล้วย เป็นต้น หมอไสยศาสตร์ทำพิธีกรรมคาถาบูชาต่าง ๆ เมื่อหมอทำพิธีกรรมเสร็จแล้ว คณะมโนราห์ก็พร้อมคนตรีบรรเลงพร้อมกับเสียงโห่ร้อง ของผู้คนที่มาร่วมพิธีกันอย่างหนาแน่น และติดตามด้วย

เสียงปี่ดังก้อง ๓ นัดเพื่อเป็นนิมิตหมายว่าพิธีเริ่มขึ้นแล้ว

บริเวณชายฝั่งเต็มไปด้วยผู้คนและเรือประมงที่ประดับด้วยธงทิวจอลเรียงรายสลัปเป็นแถวแนวยาวเหยียด

เมื่อเสียงสัญญาณอันเป็นนิมิตหมายดังขึ้นก็นำควายเผือกเพศผู้มาช่วยทำการปิดตา โดยการใช้ผ้าพื้นสีแดงพันตาให้ครบ ๘ รอบ จนแน่นสนิท แล้วใช้เชือกฟางผูกข้อเท้าทั้งสองข้าง และโยนเชือกให้ทะเลงออีกทั้ง ๔ ซึ่งนับเป็นการทรมานควายมากทีเดียวเสร็จแล้วก็ร่วมมือกันลากควายวิ่งไปมา ครบ ๘ รอบ จนควายอ่อนระโหยโรยแรงล้มลงทันที่นั้นก็ดึงเชือกมามีดตัดควายจนแน่น แล้วช่วยกันจับเข่าโค้งทั้งสองของมัน ไว้ผู้ที่ทำหน้าที่เพชรฆาตก็ขึ้นกร่อมคอควายชักมีดคมขวับ

วางห้องแทงตรงหัวใจแลเชือดเจียน
คอกวายนสิ้นใจตายไปในที่สุด
โดยจะแลเอาเนื้อส่วนในออก
หนึ่งและอวัยวะส่วนอื่น ๆ ให้คง
อยู่เหมือนเดิม เนื้อที่ได้มาจะกระทำ
โดยวิธีใดก็ตาม แต่ต้องนำมา
บริโภคให้หมดทันทีที่ตรงนั้น
(บนฝั่ง)

จากนั้นก็นำซากกวางที่เหลือ
มาทำให้เป็นตัวเหมือนเดิม โดย
ใช้วิธีอัดฟางเข้าข้างในแทนเนื้อ
แล้วใช้เชือกฟางเย็บให้คงเดิม
แล้วนำซากกวางเผือกพร้อมศาล
เพียงดาบรรทุกลงเรือ

เรือลำแรกเป็นเรือนำขบวน
ประกอบด้วยคนตรีของมโนราห์
เพื่อทำหน้าที่ประโคมดนตรีและ
รำรำขับร้องนำออกสู่ทะเล ลำ
ถัดมาเป็นเรือของพระยาชะหรีง
ต่อมาเป็นเรือบรรทุกซากกวาง
พร้อมศาลเพียงดา มีหมอไสย
ศาสตร์เป็นผู้ควบคุมอยู่บริเวณ
หัวเรือ ต่อมาก็เป็นเรือของชาว
ประมงทั้งหลาย แลชาวเหยียดอยู่
เต็มทะเล ชมมโนราห์ไปพลาง
พายเรือสนุกสนานวนเวียนกัน
ในทะเล ส่วนพวกที่อยู่บนชาย
ฝั่งก็สนุกสนานไปด้วยการเล่น
ตะกร้อที่สานด้วยใบมะพร้าว
แล้วอัดดินข้างในให้แน่น แต่บาง
คนก็ใส่ก้อนหินกันก็มี ตะกร้อ
ดังกล่าวนี้จะเตรียมมาจากบ้าน
กว้างกันในเรือบ้าง ส่วนคนที่อยู่
บนฝั่งก็ขว้างกันอุดหลุด ขว้าง
กันเองบ้างชุลมุนวุ่นวายกันอย่าง
สนุกสนาน บ้างถึงกับหกล้มชนกัน
บ้างก็ถึงกับหัวแตกเลือดไหลออก

มาก็นับเป็นการสนุกสนานมาก
ไปจึงเจ็บโดยไม่รู้ตัว พวกที่อยู่
ในทะเลก็สนุกสนานกันจนครบ
๗ รอบ หมอไสยศาสตร์ของ
มโนราห์ก็นำซากกวางเผือกพร้อม
ศาลเพียงดาซึ่งวางไว้บนแพห้อย
ลงสู่ทะเล โดยใช้ก้อนหินถ่วงไว้
ได้แพ ปล่อยให้ล่องลอยอยู่กลาง
ทะเล จนกว่าจะโดนแรงคลื่นทะเล
หนัก ๆ เข้าก็จะทำให้เปื่อยและจม
ไปในที่สุดก็เป็นอันเสร็จพิธี

เพิ่มเติมในวันจัดงานก่อน
ถึงวันทำพิธีปูยอปาด

พิธีปูยอปาดกำหนดมีการ
จัดงาน ๗ วัน โดยชาวประมงช่วย
กันบริจาคเงินเพื่อนำมาเป็นค่า
ใช้จ่ายในการจัดงานนี้ขึ้น พิธีนี้
จะทำขึ้นในวันที่ ๗ ซึ่งเป็นวัน
สุดท้ายของงาน

ก่อนทำพิธีภายใน ๗ วันนี้
พระยาชะหรีงจะออกเดินเล่น
รอบ ๆ ชายฝั่งทุก ๆ เย็น ระหว่าง
ที่ท่านเดินจะมีมิดติดตัวเสมอ
(เป็นมิดที่มีขลังมาก) พร้อมกัน
นั้นท่านก็ได้ไปขยเมลิคข้าวที่ผสม
ขมิ้นกับเกลือไปด้วย เพื่อให้เป็น
สิริมงคลแก่ผู้ที่มีร่วมในงานพิธีนี้
หมายเหตุ

พระยาพิพิธก็คือเสนามาศย์
(นิโวะห) นั้นชาวบ้านเรียกว่า
พระยาชะหรีง มีญาติและภรรยา
คนหนึ่งอยู่ที่ปะนาเระ ท่านเสียชีวิต
ได้ ๓ วันก็เกิดสงครามญี่ปุ่น
เมืองไทยขึ้น (จนมาถึงปัจจุบัน
ประมาณ ๔๐-๕๐ ปี)

* มโนราห์ที่นำมาแสดง

ในงานนี้มีชื่อว่า มโนราห์แอแ
ซึ่งนับเป็นมโนราห์ที่มีชื่อเสียง
มาก มาจากอำเภอตากใบ จังหวัด
นราธิวาส เป็นมโนราห์ไทยพุทธ
แต่เวลาแสดงจะใช้ภาษามลายู ผู้
แสดงเป็นชายหมดคนที่แสดง
เป็นตัวประกอบหญิงก็ไว้ผมยาว
และจะมีคนคอยรับใช้ต่างหาก ซึ่ง
คอยทำหน้าที่หุงหาอาหาร คอยแต่ง
หน้า (คนที่คอยรับใช้มีชื่อว่า มะจุ
เมะลง) มโนราห์นี้จะแสดงทั้ง
กลางวันและกลางคืน กลางวัน
เริ่มแสดงตั้งแต่เวลา ๑๕.๐๐-๑๘.๐๐
น. แล้วเริ่มต่อเวลา ๑๘.๐๐ น. ถึง
๒๔.๐๐ น. (เที่ยงคืน) คนที่คอย
กำกับหรือคนที่เด่นของมโนราห์
มีด้วยกัน ๓ คน เรียกว่าโต๊ะดา
แล

* หนึ่งยาวอ (หนึ่งตะลุง)
เหตุที่เรียกเป็นหนึ่งยาวอ ก็เพราะ
มาจากยาวอ หรือชวานั้นเองตัว
ประกอบของหนึ่งมี สมา ตูมะ
กาแล ดอซอ อีก่อห์ อีนอ (ตัว
พระ) ฉาโล๊ะ (ตัวนาง) เป็นต้น
หนึ่งตะลุงแสดงเฉพาะเวลากลาง
คืนเท่านั้น จะเริ่มแสดงช่วงมโน
ราห์ใกล้เลิกเวลา ๒๒.๐๐-๒๘.๐๐
น. (ใกล้สว่าง)

ผลที่ได้จากการจัดงานพิธีปูยอ-
ปาด

จากการจัดงานได้ ๓ วันก็
เกิดมหัศจรรย์ขึ้นอย่างเหลือเชื่อ
คือมีปลาและสัตว์อื่น ๆ ว่องวาย
อย่างว่าเรียงอยู่ในทะเล ชาวประมง
ก็ได้ทำตามสัญญาไว้คือ ไม่นำสัตว์
เหล่านั้นมาบริโภคจนกว่าจะเสร็จ
พิธี ครั้นถึงวันที่ ๗ ซึ่งเป็นวัน

(อ่านต่อหน้า ๔๔)